

אלהים: יט והיה בהניח יהוה אלהיך | קך מפלי
איביך מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לקך
נחלה לרשתה תמחה אתזכר עמלק מתחת
השמים לא תשכח

(2) נחל נחל יט

האלה נזכרים וכתיב התם כתב זאת זכרון בספר מה להגן בספר אף כאן בספר וממאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיון בעלמא לא סלקא דעתך (דכתיב) זכור יכור בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה: קראה תרגום לא יצא וכו': היכי דמי אילימא

(3) גרובין נחל

הזה לאחר י"ב חדש אומר ברוך מחיה המתים אמר רב אין המת מושכת מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש שנאמר נשכחתי במת מלב הייתי ככלי אובד רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע הוה האולי

(4) סבר היתון מן תל

שיאמרו זיל בטקומות סמכו ענין דו (ה' מלכים פ"א). ונוהגת מצוה זו בכ"ט ובכ"ז בזכרים כי להם לעשות המלחמה ונקמת האויב ולא לנשים ועובר ע"ז וזו זכר וקרא בפיו מעולם מה שעשה עמלק לישראל בשל עשה זה וגם עבר על לאו הבא ע"ז שהוא לא תשכח כמו שנכתוב בלאוין בע"ה:

(5) נחלת חינוך ע"פ

הכל מה"ט די שיזכור בפה כל יחיד וז"פ והרה"מ פטר נשים ממלוה זו ונראה קצת דפוטר אותם מהלאו ג"כ ובר"מ אינו מבואר זה ולריך ראה לפטור נשים ממ"ע שאין הזמ"ג ובפרט במקום לאו ג"כ ומ"ש כי להם לעשות המלחמה ולא לנשים בלחמה מלחמה מלוה הכל יולאין אפי' כלה מחופפה כמבואר בש"ס ובר"מ פ"ז כאן גם מי עמד בסוד ד' ית' אם הטעם מחמת הנקמה דאפשר גוה"כ שזכור שגאלו מחיזה טעם ואנחנו אין יודעים ואפשר אף כביאח משיחנו שיכרת עמלק מכל וכל ולא יהי' זכר להם מ"מ הזכירה יהי' תמיד מ"ע לזכור ולא לכוח ע"כ ל"ע דפוטר נשים ממ"ע זו. ונראה דכל

(6) נחל נחל יט

יודעתי נראה ליישב דעת החינוך. דודאי אין הגשים בטעם מלחמה וכחש"כ, ומס שנתחייבו במלחמה

מכאן היינו דווקא במלחמה יפושט שפוא לכבוש איי כמו שפרש"י שם, וסייון משום שכבוש שבעט עממים מלבד מלוה דהתרכ החרימם יש גם ג"כ מלוה ישיבת איי שהיא מליצ דאורייתא, כמו שכי הרמב"ן בספר המלוות ובפי' עה"ט ס' מסעי, וזו גם נשים חייבות משום שוכננה בכל עת ובכל זמן וכדמוכה כפוף כחובות (ק"ג ב') הכל מעלין למלחמה ענמה ומלוה התרם החרימם לא היו מלווין, ולפי' מחים דברי החינוך דבמלחמה עמלק שאין זה משום כבוש וישנו איי שהרי ארץ עמלק לא הייתה מ"ז עממין ואינם בכלל איי הגשים לא מלוות עליה. ועיין בהשגות הרמב"ן

(7) נחל נחל יט

ג) ויש עוד לכוסיף על טעם החינוך שכי הגשים חין במלוות זכירה ומחיי מפני שאין בטעם מלחמה, לפיכך רש"י ז"ל במגילה (ג' א') דיה איש שאין זמן מלחמה כלילה משתמשך, וע"כ לריך לומר שאין פטורם

ונראה לי, כי לפי סדר קריאתנו בתורה להשלים התורה בכל שנה וממילא קוראים אחת בשנה פרשה זו שוב אין חיוב דאורייתא בקריאת פרשה זו בשבת שלפני פורים, אחרי שכבר נזכרה במשך י"ב חודש, וחיוב זה מדאורייתא שייך רק במנהג נהרדעא שמסיימין התורה אחת לשלש שנים (קדושין ל"א א') או למי שלא קרא בפרשה זו בסדר השבוע, ולפי זה מה שנוהגים אצלנו בקריאת פרשה זו קודם פורים הוא רק מנהג חכמים מענינא דפורים, כך נ"ל.

(7) נחל נחל יט

בד"א שמחזירין וכו'. צריימא כשנן רבני אלא דקשה וכי דרך הנשים לעשות מלחמה דקתני וכלה מחופפה והא כתיב כל כבודה בת מלך פנימה וי"ל דה"ק כיון דמתן יולא ממדכו כלה יולאה מחופפה שאינה נוהגת ימי חופה ואפשר דבמלחמת מלוה הנשים היו מספקות מים ומזון לבעליהן וכן המנהג היום בערביים:

(8) נחל נחל יט

דף ל"ד ע"א והא דקתני מעקה ואבדה ושלוה הקן קשיא לן הא חייבי לארין גינהו ובין שהזמן גרמא ובין שלא הזמן גרמא חייבות, ואם תאמר ללמדך שאף בעשה שבנאו ונפל אין בו אלא עשה, וכך מפורש בתוס'. ולי נראה שעיקר מצותו עשה, שאין לאו שבו אלא לקיים העשה, דכתב רחמנא ועשית מעקה תחלה והדר לא תשים דמים בביתך כלומר לא תעכב מלעשות מצוה זו, ולאוי שאין בו מעשה אחר אלא קיום עשה שבו הוא, ואלו היו נשים פטורות מעשה היו פטורות אף מן הלאו, שאין הלאו אלא קיום העשה, אבל בשאר מצוות עשה שיש בהם לאו ועשה חייבות הז בשניהן

(9) נחל נחל יט

א) כתב החינוך סוף פרשת תולד [מי חריג] שאין נשים מלוות במחייב עמלק רק זכרים שהם בני מלחמה [ועל כן זכירה פטורות] וממה. שהרי בהריגת ז' עממים כתב במלוה חכ"ה שנוהג בזכרים ובנקיבות. וכבר רימו בזה המשנה למלך ומה נראה בזה דהנה החינוך כתב שגם על כל יחיד יש חיוב אם בא לידו אחד מזרע עמלק שיהרגנו. וזה מצוי גם באשה כענין סיפרא ויעל. ולמה כתב שהמלוה רק בזכרים שהם בני מלחמה. אך יש לומר דהוי מלוות עשה שהזמן גרמא שאינו בשבת דלא חומר חיוב מיחה דעמלק משאר חייבי מיתות שאין דומין שבת. בשלמא בשעת מלחמה נאמר [דברים כ'] עד דתה אפי' בשבת [שבת יט.]. אך כיון דלאו בנות מלחמה הן רק אם יבוא יחיד לידו ולא לא ידחה שבת. וכיון דשבת לאו זמן מלוה זו בנשים חשבו שאינו זמנו כלל כדמוכה במשנה דכריתות פ"א בהמפלת אור הי' חוי לשום קרבן הי' דומה ללילה. ואין להקשות כיון דזמן מלוה זו בנשים בשעת מלחמה. לא קשיא דקיימא לן [שבת סג.] נשים עם צפני עמם. וכיון דנשים אין מחייב עמלק כלל בשבת. לא חשיב לגבייהו זמן מלוה זו כלל והוה לגבייהו זמן גרמא [וע' בספר הקנה בעניני מילה]:

להיפוך הלא הריגת ז' עממין הוא למען אשר לא ילמדו אחכם לעשות. ודומה להריגת המזיקין. דחשיב מלאכה שאין צריכה לגופה דלרוב הפוסקים פטור. והוא נוהג מן החורה גם בשבת:

ב) נראה דה"ל (כ"ט ח'), וכיון שאין חיוב מלחמה תלך ביום כ"ט מליצ שהיא שגשים פטורות מהן וע"כ אינן ג"כ במלחמה זכרים משום שאינו בטעם מלחמה משום דהוי מליצ שהיא: